

Chan Koonchung:

“A la Xina hi ha fets greus que la gent sembla haver oblidat”

Valèria Gaillard
BARCELONA

Deu anys enrere havia visitat Barcelona com a turista i ara Chan Koonchung torna a la capital catalana amb un llibret sota l'ala aparentment inofensiu, una novel·leta de poc més de tres-centes pàgines, però que ha sacsejat consciències des que va sortir el 2009. *Anys de prosperitat* (La Campana / Destino) ha estat un fenomen a la Xina, on es llegeix d'amagat. La novel·la pren la forma d'una utopia, una mena de món feliç de Huxley en què darrere una societat aparentment satisfeta i pròspera, s'amaga un rerefons pervers.

Quina va ser la motivació per escriure aquest llibre?

He viscut molts anys a Hong Kong, però el 2000 em vaig traslladar a Pequín per intentar escriure sobre la Xina des de dins. Vaig fer diversos intents, però tots van resultar fallits. Fins que va arribar el 2008, l'any dels Jocs Olímpics i de l'inici de la crisi econòmica mundial. Va ser un any molt crític per a la Xina i la mentalitat va canviar. Potser estava anant pel bon camí i després va veure que el món occidental en què s'emmirallava potser no era tan bo. Volia escriure sobre això.

El títol *Anys de prosperitat* fa referència a un període gloriós de la Xina que es remunta a dinasties molt antigues. Per què ha volgut fer aquest paral·lelisme amb l'actualitat?

Efectivament “anys o era de la prosperitat” és el nom que es dona a diverses èpoques glorioses de la història xinesa i la darrera seria la dels manxús. Penso que els xinesos seguien pensant que vivien en una època gloriosa fins a finals del segle XIX. Després es va trencar amb tots els esdeveniments que coneixem. El més curiós és que ara es torna a utilitzar

LLIBRE PROHIBIT

‘Anys de prosperitat’ ha volat de les llibreries de Hong Kong, i a la Xina la població el llegeix d'amagat perquè no s'ha publicat. Actualment s'està traduint a quinze llengües.

UTOPIA

Chan Koonchung ha triat el gènere de la utopia, i situa la trama de la seva novel·la en la Xina del 2013, fet que li ha valgut comparacions amb George Orwell i Aldous Huxley.

És important que la comunitat internacional mantingui la pressió perquè la Xina doni el millor de si mateixa

aquest concepte per definir la situació actual. Vaig anar a l'oficina de Correus del meu barri i havien posat un cartell que deia “L'era de la prosperitat a la Xina” per commemorar els seixanta anys de la República Popular de la Xina, el 2009. Això em va donar la idea del títol.

El llibre comença quan un escriptor de best sellers en hores baixes –el protagonista– es troba amb un amic que li assegura que ha desaparegut un mes sencer que ningú recorda. El punt de partida, doncs, és una amnèsia. Què s'ha oblidat a la Xina?

La novel·la està situada l'any 2013, i el 2011 ha passat alguna cosa terrible concentrada en un mes en què ha esclatat el regne del terror, però d'alguna manera misteriosa ningú no se'n recorda, només unes quantes persones i bastant rares, per cert. Això és una metàfora de les darreres dècades en què han passat coses horribles de les quals ningú no parla. Penso en el 1983, quan moltes persones van ser executades pels motius més absurds i el 1989, quan hi va haver la revolta de Tiananmen, tot d'esdeveniments tabú i que tothom sembla haver oblidat. Per això vaig crear aquest estat de ciència-ficció en què la gent oblidava un mes.

A partir d'aquí hi ha dos col·lectius oposats: la gran massa, que ha oblidat i viu en una felicitat ignorant, i els que recorden (una minoria), els quals demanen explicacions a un alt funcionari del partit comunista, que, sota coacció, els donarà respostes del que ha passat. No desvelarem la trama, però entre les respostes hi ha un revelador: “Ho hem fet pel bé de la gent”. Un mica pervers, no?

La legitimitat del monopoli comunista al poder està construït sobre el supòsit que governen pel bé del poble, i així s'hi han pogut mantenir. Aquest funcionari mai no parlaria dels seus plans en la realitat,

però aquesta és la màgia de la ficció. El govern xinès té el poder d'imposar les coses al poble sense el seu consentiment i de vegades podria ser que la seva política fos bona, evidentment, però el poder sense límits pot dur a situacions impensables.

Una altra frase voreja l'humor: “Déu vol que el meu partit continuï governant”; “Déu salvi el meu partit”. Fins a quin punt s'ha pervertit el comunisme?

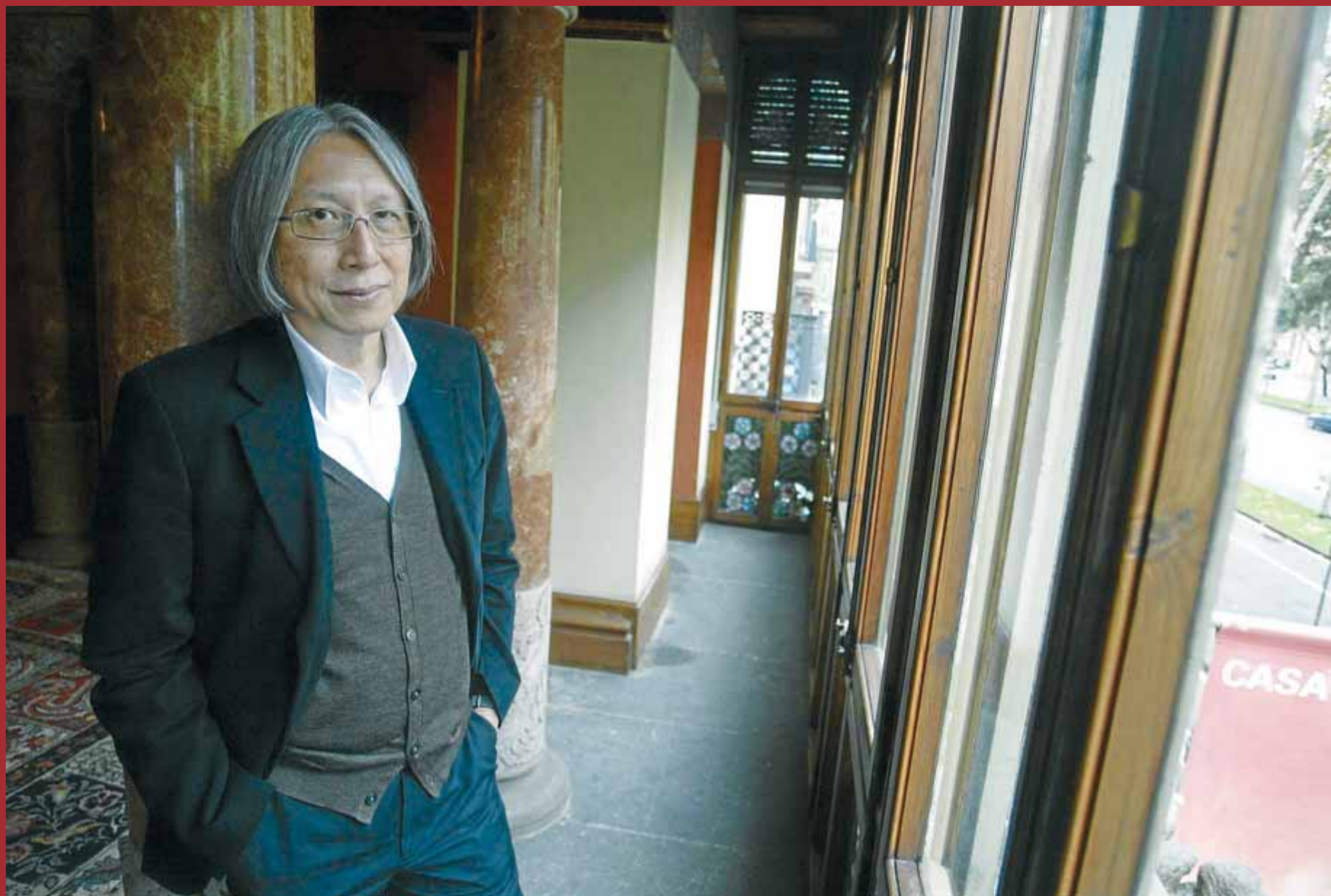
El partit comunista només ho és en el nom. Com es pot explicar aquesta relació si no és amb una relació amb un poder supranatural? Com pot ser que la gent hi segueixi donant suport malgrat les atrocitats que ha comès en el passat? Això de buscar legitimitat en Déu ja ho feien antigament els emperadors, que així es mantenien en el poder i justificaven el seu poder il·limitat. D'alguna manera curiosa, els comunistes han recuperat els valors tradicionals i creen aquesta confusió que la gent s'empassa.

Per què va decidir situar l'acció el 2013 i no posem el 2050?

Si ho ajornés tant, el protagonista seria massa vell i no se sostindria la història d'amor. També volia parlar de coses d'un passat recent i si me n'anava massa lluny seria massa vell i no seria creïble. La segona raó és el que 2011 va ser l'any en què va canviar el poder a la Xina, i va ser un any de força incertesa. Volia reflectir aquesta transició i aquest, el 2013, va ser l'any més adient que vaig trobar.

En el llibre fa un retrat de la situació econòmica; parla que el Starbucks s'ha instal·lat a cada cantonada i ja és de capital xinès i del mercat envejat de 1.350 milions de persones... Quin preu s'ha de pagar per mantenir aquest creixement?

El preu és alt. En un any o dos segura-

Escriptor compromès. Més enllà de la novel·la, *Anys de prosperitat* s'ha de veure com una arma, una arma que podria conduir Chan Koonchung a la presó en un país on no existeix el dret a la lliure expressió. Ja són uns quants els intel·lectuals que es troben empresonats, o bé que han hagut de marxar a l'exili per les seves obres. És el cas del professor de filosofia Liu Xiaobo, premi Nobel de la Pau, condemnat a onze anys de presó, l'escriptor Liao Yiwu, actualment refugiat a Alemanya després de passar per la presó. Aquest mateix any, l'artista Ai Weiwei va passar diverses setmanes a la presó per les seves crítiques al règim. En l'entrevista, Chan Koonchung sembla mesurar cada paraula i en cap moment parla de lluita ni de drets humans. La prudència és la tònica del seu discurs. Ja sabem per què. ■ QUIM PUIG

ment hi haurà un ajustament, però el creixement és imparable a mitjà termini. El preu mediambiental ha estat enorme, igual que l'humà, perquè depèn de la mà d'obra barata, de l'opressió de les zones rurals, i això també ha de canviar i de fet ja està canviant.

Quina lectura fa de l'eslògan del president Hu Jintao "bu zetheng", que ha marcat la seva política?

El president Jintao va emfasitzar el valor tradicional de l'harmonia. Vol construir un món harmoniós i una de les claus és "No discuteixis o no et barallis". Això és el que vol dir "Bu zetheng", no malgastis l'energia discutint i barallant-te. És, d'altra banda, una manera de desactivar la discussió ideològica per saber què es el millor per a la Xina.

I, en vista d'això, on queda l'esperit de Tiananmen?

A la Xina hi ha una llarga llista de temes tabú i Tiananmen n'és un. Si portes un ram de flors a la plaça el dia 4 de juny et detenen, si vas amb una camisa blanca també. No es pot parlar ni publicar lliurement. Tenen la intenció de justificar aquest silenci i no m'estranyaria que aviat l'Estat digués que la massacre va ser necessària, vés a saber. Tenen el monopoli de la memòria de la Xina i donen una versió molt controlada dels esdeve-

niments històrics.

Com veu la relació d'Occident amb la Xina, que d'una banda censura la falta de respecte per als drets humans i de l'altra no té problemes a l'hora de fer-hi negocis?

En general, els Estats Units i la Unió Europea estan una mica més dèbils comparats amb els països emergents, i la Xina és el més important. Moltes empreses internacionals inverteixen en la Xina perquè és un mercat enorme, però de vegades reben càstigs exemplars, ja que existeix un codi deontològic estricte, tot i que hi ha empreses xineses que fan coses molt pitjors. Després dels càstigs demanen disculpes perquè, a la pràctica, no es retiren ni se'n van del mercat. No és un joc just. És una dinàmica en què prevalen els interessos econòmics. D'altra banda, la comunitat internacional també té altres veus i és important que segueixi mantenint la pressió perquè la Xina vol ser un membre respectat de la comunitat mundial. Els xinesos també volen fer coses positives i sense la pressió exterior segurament emergiria el pitjor.

Com explica l'èxit que ha tingut la seva novel·la a la Xina, on es llegeix d'amagat, i també a l'estranger?

La majoria dels meus lectors són xinesos i llegeixen la versió electrònica que es

descarreguen d'internet gratuïtament i que ha superat el tallafocs del govern. A la xarxa hi ha molts comentaris perquè no és gaire habitual que s'escriguin novel·les sobre la situació política actual xinesa. A més, a Pequín un corresponsal estranger va escollir-la i en va parlar. Així que els experts xinesos també en van començar a parlar. Trobo que el més interessant és que està escrita des de l'interior de la Xina. Ara bé, per escriure-la he hagut d'abandonar el mercat xinès i hi ha pocs escriptors disposats a fer-ho, per no parlar del risc que suposa per a mi vivint a la Xina. En el fons crec que l'èxit revela que ha estat el moment ideal perquè els lectors occidentals estiguessin atents al que passa a la Xina.

Potser també les coses també estan canviant a Occident...

Sí, el 2008 i 2009 també van ser molt determinants per al món occidental perquè va esclatar la crisi, que va posar de manifest que tal vegada el sistema occidental no és el millor. Això va ser una llàstima perquè la Xina sempre buscava inspiració en les democràcies occidentals i ara molts xinesos estan convençuts que no funcionen, que el sistema autoritari és millor... Vaja, el govern els ha convençut d'això.

Part de la crisi, però, es deu al sistema d'economia globalitzada en què convi-

uen condicions de treball molt dispars, i algunes, com a la Xina, on s'han deslocalitzat moltes empreses occidentals, voregen l'esclavisme...

Sí, en som conscients i ara ha arribat el moment que el model xinès de creixement també canviï. Fins ara ha estat orientat a les exportacions amb un consum interior molt baix. La Xina s'ha beneficiat d'aquesta economia liberal i de les deslocalitzacions d'empreses occidentals, però ara la Xina haurà de canviar i això tindrà unes implicacions molt fortes en l'àmbit intern.

Ha fet una aposta per escriure un llibre de risc. Quina força creu que pot tenir un intel·lectual per canviar les coses a la Xina?

No estic segur que escriure canviï res, però crec que un escriptor pot ajudar a aclarir les coses i pot donar a la gent el sentit del que està passant, la pot ajudar a prendre'n consciència.

Millor en aquest sentit la novel·la que l'assaig, que ja havia conreat?

Sí, vaig escriure un assaig fa uns anys i vaig utilitzar un cantautor xinès per difondre'l, però no podia cantar dues cançons amb una boca. La novel·la en canvi pot oferir diversos punts de vista de manera simultània i també m'agrada el fet que pots jugar amb l'ambigüitat.